

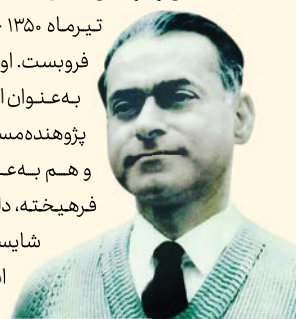
«محمد»ی از رشت

❖ کتابی تألیف خواهم کرد که در آن هرکس به ترتیب الفبایی همه معلوماتی را که امروز مغز بشری را غنی می‌سازد به دست آورد. ثروتی که من کسب کرده‌ام آن را برای شخص خود به کار نمی‌برم و در این کار هم چیزی را از دست نخواهم داد، زیرا

مهسا پایسته
قفسه کتاب

تمتعانی که تنها فردی و شخصی باشد، قلب راتهی می‌کند و از نظر سعادت واقعی جز خودپرستی بیهوده به شمار نمی‌آید. این بخشی از نوشته دکتر محمد معین درباره تدوین فرهنگ فارسی است. فرهنگ‌نویسی شاید کار سختی نباشد و هرکسی از دانش ادبی کافی بهره‌ای برده باشد، می‌تواند با کمی پشتکار و استفاده از کتاب‌های متعدد، چند هزار لغت را یکجا جمع و لغت‌نامه فارسی گردآوری کند اما وقتی قرار باشد اثری، منحصر به فرد و طبق اصول علمی باشد، یعنی به تلفظ صحیح، ریشه و بن هر کلمه‌ای اشاره و نیز هویت دستوری آنها بیان شود و معنی لغات در جملات کوتاه و ساده بیاید، دیگر کار هر کسی نیست. پس استاد پژوهنده، دکتر محمد معین در بارور کردن نهال ادبیات فارسی سهمی فراوان دارد. معین یکی از مفارخ بزرگ مشرق‌زمین، علاوه بر این که اطلاعات وسیع علمی در زمینه ادبیات داشت، به زبان‌های کهن (باستانی پهلوی، فارسی باستان، اوستا، سنسکریت) و زبان‌های خارجی (انگلیسی، فرانسوی و عربی) آشنا و مسلط بود. فرهنگ فارسی معین برجسته‌ترین و مهم‌ترین اثر محمد معین است که حدود ۲۰ سال برای تألیف آن تلاش کرد و از ده‌ها پژوهشگر و استاد و ۴۰۰ دانشجو کمک گرفت. او با تألیف فرهنگ فارسی به سهم خود خدمت بزرگی به زبان و ادبیات فارسی کرد و نام خود را در میان فارسی‌زبانان جاودانه نمود. می‌توان با قاطعیت گفت حق بزرگی که محمد معین بر ادب امروز ایران دارد به دلیل «فرهنگ معین» است. ایران اسلامی از فرهنگی ارزشمند و اصیل برخوردار است و چهره‌های درخشان علمی، فرهنگی و ادبی در آن پرورش یافته‌اند. شهر رشت در سال ۱۲۹۷ صاحب فرزندی به نام محمد شد. خیلی زود و در همان سنین کودکی والدینش را بر اثر بیماری از دست داد. از همان کودکی شیفته علم و دانش بود. با حمایت خانواده پدرش خیلی زود تحصیلات متوسطه را در رشت به پایان رساند. رساله دکتری‌اش در رشته زبان ادبیات فارسی با نمره بسیار خوب در دانشگاه تهران قبول شد. «تصحیح برهان قاطع، نشر لغت‌نامه و فرهنگ فارسی» از آثار جاودانه و ارزشمند اوست. تألیف کتب، تصحیح، ترجمه و نگارش مقالات متعددی در زمینه لغت و دستور زبان، مباحث و مسائل ادبی، تاریخ ادبیات و زبان، فرهنگ‌شناسی و... سایر خدمات علمی و فرهنگی معین است. وی در تاریخ ۱۳ تیرماه ۱۳۵۰ چشم از جهان فرو بست. او در عین حال، هم به عنوان استاد، معلم و پژوهنده مسلط و لغت‌نویس و هم به عنوان انسانی فرهیخته، دلگرم و مهربان شایسته بزرگداشت است. ❖

بهشتی، واقعا مظلوم بود؟!

مهران بودری‌نژاد
پژوهشگر

چند وقت پیش برای جلسه‌ای دانشجویی دعوت به سخنرانی شدم. تیم میزبان می‌خواست بحثی را ناظر بر فرآیند انقلاب و شخصیت‌های انقلابی ارائه دهد. بنای نگارنده بر ارائه سیر به نتیجه رسیدن انقلاب با محوریت فعالیت و رهبری شهید بهشتی در کف میدان بود. جلسه تمام نشده، سیل پرسش‌های مکتوب و شفاهی به سمت جایگاه سرازیر شد؛ یکی از سؤال‌های مکتوب به حدی عجیب بود که پرسیدم کدام دانشجو آن را مطرح کرده است. سؤال شده بود در مورد مظلومیت شهید بهشتی بیشتر توضیح داده شود و این که آیا واقعا او مظلوم بود؟! بعد از چند لحظه که سروصداها خوابید، دانشجویی لاغر اندام بلند شد و گفت: چرا می‌گویند بهشتی مظلوم بود؟ وقتی که از اول انقلاب همیشه در رأس بوده؟ وقتی رئیس یکی از قوا بوده؟ رئیس شورای انقلاب، مسئول جهاد سازندگی و همه‌کاره مجلس قانون اساسی بوده و رئیس قدرتمندترین حزب سیاسی انقلاب بوده؛ بر چه اساسی او را مظلوم خطاب می‌کنند؟ در تمام آن لحظاتی که دانشجو سوال خود را مطرح می‌کرد، سوالی در ذهنم بود که حتی بعد از جواب دادن به آن دانشجو هم تادم‌ت تادم‌ت‌ها ذهنم را درگیر کرده بود. این که چرا این نسل هیچ ارتباط معنایی با انقلاب ندارد و هیچ شناختی مبتنی بر حقایق انقلاب در حرف‌های آنها حتی کسانی که در اصطلاح مذهبی یا انقلابی خوانده می‌شوند، وجود ندارد؟ قدر متیقن کلام این است که باید ببینیم در انتقال مفاهیم انقلاب و شناساندن انقلابیون واقعی به نسل سوم و چهارم بسیار ضعیف عمل کرده‌ایم و باید در اسرع وقت این مسأله، آسیب‌شناسی و مرتفع شود.

اجملا به آثاری می‌پردازیم که شناخت این شهید را میسر می‌کند. اول؛ کتابی ناظر بر ابعاد مختلف زندگی ایشان باشد و به تحلیل خصوصیت‌های فردی و اخلاقی ایشان بپردازد. دوم؛ مهم‌ترین دوره فعالیت شهید از ۲۲ بهمن تا ۷ تیر ۱۳۶۰ است که در شکل‌گیری و تأسیس نهادهای انقلابی فعالیت منحصر به فرد داشته است. در همین دوره بود که نقشه‌های ترور ایشان برنامه‌ریزی شده است؛ لذا شناخت دقیق این دوره اهمیت فراوان دارد. سوم؛ بررسی اختلاف شهید بهشتی با دیگر مسؤولان نظام مانند بنی‌صدر و همچنین نهادهای خارج از نظام مانند سازمان مجاهدین و دشمنی آنها با ایشان اهمیت زیادی دارد. چهارم؛ آشنایی با اندیشه‌های شهید بهشتی در حوزه‌های مختلف علی‌الخصوص اندیشه‌های حقوقی ایشان است که بنیان قوه قضاییه انقلاب بر پایه همین اندیشه‌ها شکل گرفت. پنجم؛ نکته مهم دیگر، بررسی نفس حضور و میزان تأثیرگذاری ایشان در جریان طرح و تصویب قوانین انقلاب در مجلس قانون اساسی است. سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و کانون اندیشه جوان با انتشار آثار مختلفی تا حدود قابل‌توجهی به موارد مطرح شده پرداخته‌اند. اولین کتاب، «بهشتی در زمین» است که به دوره‌های مختلف عمر با برکت شهید بهشتی می‌پردازد و به شکل سال‌شمار و پشت‌سرهم فعالیت‌های شهید بهشتی را در قالب داستان مطرح کرده است. نکته حائز اهمیت در متن کتاب اشاره‌های مختلف به فضائل و روحیات شهید بهشتی است و آنچه این کتاب را متفاوت می‌کند این که نویسنده کتاب را به قصد معرفی به نوجوان و جوان نوشته است. کتاب بعدی تحت عنوان «خدا از من دفاع خواهد کرد» توسط سازمان انتشارات پژوهشگاه چاپ

شده است. این اثر تنها کتابی است که بیشتر خطوط منتهی به شهادت ایشان را مطرح و بررسی کرده است. هاشم پوریزدان‌پرست، مؤلف کتاب از اعضای تحریریه روزنامه جمهوری اسلامی (ارگان حزب جمهوری اسلامی) بوده و از طرفی عضو حزب بوده و در کلاس‌های مختلف شهید در سال‌های پایانی شرکت داشته است. همه این نکات به مستند بودن شخصیتی که او از بهشتی طرح می‌کند کمک کرده است. مؤلف در این کتاب به تحلیل همه‌جانبه‌ای از وقایع سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۰ که به انفجار حزب منجر شده، پرداخته است. نویسنده سعی کرده اتهامات ناظر بر شهید را مبتنی بر تاریخ و وقایع ارائه و پاسخ آنها را بدهد. این کتاب به دلیل این که از مشاهدات عینی نویسنده و مسموعات شخصی او از افراد مختلف نکاتی را مطرح کرده، حائز اهمیت ویژه‌ای است. کتاب دیگری که کانون اندیشه جوان به چاپ رسانده و در شناخت شهید بهشتی اثر بسزایی دارد، کتاب «اندیشه‌های حقوقی شهید بهشتی» اثر فرج‌ا... هدایت‌نیا است. هدایت‌نیا که خود نیز در همین سیستم قضایی رشد کرده با توجه به تخصص خود، به نگارش بنیان‌های اندیشه شهید بهشتی پرداخته است. مسأله‌ای که اهمیت کتاب را دوچندان می‌کند این است که نویسنده ابتدا به فعالیت شهید بهشتی در مجلس قانون اساسی پرداخته و میزان تأثیرگذاری شهید را در تنظیم مواد مختلف قانون اساسی بیان می‌کند و در ادامه به طرح نظریه ولایت فقیه و حمایت‌های شهید بهشتی از این اصل اساسی قانون و استدلال‌های ایشان در دفاع برابر مخالفان می‌پردازد. مخلص کلام این که با مطالعه کتاب مذکور می‌توان به شناخت نسبی از شخصیت، اندیشه‌ها و فعالیت‌های شهید بهشتی دست یافت.

